

Článek je koncipován tak, aby podal základní informace o postavení znalce v občanském soudním řízení. Je určen nejen stávajícím zkušeným znalcům, ale hlavně znalcům, jejichž obor není tolik frekventovaný a dále začínajícím znalcům a studentům. Článek je psán již v duchu novely zákona č. 444/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (dále jen Novela zákona). V době zveřejnění článku nebyla známa přesná podoba prováděcí vyhlášky č. 37/1967 Sb., informace přejaté z prováděcí vyhlášky se váží k nenovelizované vyhlášce a je na ně v článku poukázáno.

1. Výběr znalce

Obecně vzato se soudy při výběru znalce řídí zákonem č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících a vyhláškou č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. Znalec je vybírán dle oboru ze seznamu znalců vedeného krajským soudem, v jehož obvodu má státní orgán sídlo. Ve zvláště těžkých případech nebo při přezkoumání znaleckého posudku ustanoví soud k podání znaleckého posudku znalecký ústav. Jestliže v seznamu krajského soudu není zapsán znalec příslušného oboru nebo jestliže pro to svědčí vážné důvody, přibere státní orgán znalce zapsaného v seznamu jiného krajského soudu. Pokud není pro určitý obor v seznamu znalců zapsán znalec, který je potřebný k podání znaleckého posudku, ustanoví se znalec nezapsaný tzv. „ad hoc“. Ten, stejně jako jmenovaný znalec, musí složit slib do rukou orgánu, který jej ustanovil.

Ustanovení a slib nezapsaného znalce „ad hoc“ se vztahuje pouze na konkrétní případ, ke kterému je přibrán. Pro tento případ se na něj vztahují všechna práva a povinnosti znalců zapsaných v seznamu; nemá ovšem znaleckou pečeť se státním znakem a znalecký deník.

2. Povinnosti znalce

Znalec je nyní povinen vykonávat svou činnost ve stanovené lhůtě, oboru a odvětví, pro který byl jmenován. Lhůty pro podání znaleckého posudku se pohybují obvyklé v termínech vypracování 30, 60 dnů od doručení spisu, není-li spis zasílán, od doručení usnesení. Soudy stanoví tyto „šibeniční“ lhůty s ohledem na skutečnost, že v opačném případě by ve sporu docházelo k průtahům. Znaleckou činnost mohou vykonávat i mimo obvod krajského soudu, kde jsou zapsáni v seznamu znalců.

Svoji činnost musí vykonávat osobně, a pokud to vyžaduje povaha věci, může si znalec přizvat konzultanta k posouzení zvláštních dílčích otázek; tuto okolnost spolu s důvody, které k ní vedly, musí uvést ve znaleckém posudku. V případě, kdy je k objasnění více skutečností důležitých pro rozhodnutí ve věci třeba odborných znalostí z více oborů a nejde jen o dílčí otázky v uvedeném smyslu, je nutné přibrat znalce z každého oboru.

Znalec by neměl být podjatý, tzn. - neměl by mít poměr k věci, k orgánům provádějící řízení, k účastníkům nebo k jejich zástupcům. O podjatosti se dá uvažovat i v případě, kdy za znalcem A přijde jiný znalec B, který pracuje na případu a požádá ho o konzultaci. Pokud se stane, že následně je znalci A doručeno usnesení, kterým mu je uloženo vypracování revizního znaleckého posudku, měl by znalec A, případně též znalec B tuto skutečnost neprodleně oznámit. O vyloučení rozhoduje orgán, který znalce pro podání znaleckého posudku ustanovil.

Znalec je povinen dodržovat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl při výkonu znalecké činnosti. Touto mlčenlivostí je znalec zavázán již ve znaleckém slibu, který skládá do rukou předsedy krajského soudu nebo ministra spravedlnosti a nyní nově § 10a Novely zákona. Znalec je povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své znalecké činnosti, a to i po jejím skončení; tato povinnost neplatí ve vztahu ke skutečnostem, které byly předmětem veřejně podaného znaleckého posudku. Mlčenlivosti může zprostit orgán veřejné moci, který jej ustanovil, nebo ten, pro nějž znaleckou činnost na základě smlouvy vykonal. Pokud je znalec osloven policií, aby jim sdělil informace ze znaleckého posudku, musí se nechat buď ustanovit znalcem, nebo se nechat zprostit mlčenlivosti (viz. výše).

3. Usnesení o stanovení znalce

Znalecká činnost slouží především k tomu, aby zajišťovala odborné posouzení v řízení státních orgánů. Usnesení o ustanovení znalce k podání znaleckého posudku se řídí výše uvedenými podmínkami a §127 o.s.ř.

Podle ustanovení §127 o.s.ř., závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá soud u orgánu veřejné moci odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření, ustanoví soud znalce. Pokud rozhodnutí závisí na odborném posouzení, soud přistoupí k ustanovení znalců, jimž ukládá zpracování znaleckého posudku. Před ustanovením znalce by však účastníci měli mít možnost vyjádřit se, zda má být tento důkaz prováděn, jakož i k osobě znalce, zejména z hlediska zvýšených nákladů spojených se vzdáleností jeho bydliště od místa ohledání, jeho případného vyloučení apod. Je-li ustanoveno několik znalců, mohou podat společný posudek. Zpravidla je soudci ukládáno uložit posudek písemně a následně je znalec vyslechnut. Je-li pochybnost o správnosti posudku nebo je-li posudek nejasný nebo neúplný, je nutno požádat znalce o vysvětlení. Kdyby to nevedlo k výsledku, soud nechá znalecký posudek přezkoumat jiným znalcem. Ve výjimečných, zvláště obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, může soud ustanovit k podání znaleckého posudku nebo přezkoumání posudku podaného znalcem státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo instituci specializovanou na znaleckou činnost.

4. Důkazy obecně

Znalecký posudek vyžádaný soudem v občanském soudním řízení představuje důkazní prostředek. Za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci. Mimo znaleckého posudku to je výslech svědků, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků. Pokud není způsob provedení důkazu předepsán, určí jej soud.

5. Důkaz znaleckým posudkem

Účastníkovi řízení, popřípadě i někomu jinému, může předseda senátu uložit, aby se dostavil ke znalci, předložil mu potřebné předměty, podal mu nutná vysvětlení, podrobil se lékařskému vyšetření, popřípadě zkoušce krve, anebo aby něco vykonal nebo snášel, jestliže to je k podání znaleckého posudku třeba. Pokud strany se znalcem nespolupracují, tak jak by měly, soud může těmto stranám uložit pořádkovou pokutu až do výše 50 000 Kč.

6. Znalecký posudek předložený účastníkem řízení

Dle § 127a o.s.ř., jestliže znalecký posudek předložený účastníkem řízení má všechny zákonem požadované náležitosti a obsahuje doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku, postupuje se při provádění tohoto důkazu stejně, jako by se jednalo o znalecký posudek vyžádaný soudem. Soud umožní znalci, kterého některá ze stran požádala o znalecký posudek, nahlédnout do spisu nebo mu jinak umožní seznámit se s informacemi potřebnými pro vypracování znaleckého posudku.

7. Znalečné

Jak bylo zmíněno na začátku tohoto článku, v době zveřejnění nebyla známa přesná podoba prováděcí vyhlášky č. 37/1967 Sb., a proto se v tomto bodu pracuje s informacemi aktuálně platné vyhlášky v den vydání článku.

Byl-li podán znalecký posudek, vzniká právo na odměnu a na náhradu hotových výdajů (cestovní výdaje, náhrada mzdy, přibrání konzultanta, přibrání pracovníků pro pomocné práce atd.). Odměna, za jednu hodinu práce se nyní pohybuje v rozmezí 100 až 350 Kč. O výši znalečného rozhodne orgán, který ustanovil znalce bez zbytečného odkladu nejpozději do 2 měsíců po podání znaleckého posudku. Odměnu a náhradu hotových výdajů je třeba uhradit bez zbytečného odkladu po jejich přiznání, nejpozději do 30 dnů.

Je-li znalecký posudek zadán orgánem veřejné moci, řídí se odměna ustanoveními prováděcího právního předpisu. Odměna se stanoví podle množství účelně vynaložené práce a může se zvyšovat či přiměřeně krátit, jestliže úkon nebyl proveden řádně nebo ve stanovené lhůtě. Pokud není objednavatelem orgán státní moci, ale osoba, je odměna určena smlouvou mezi znalcem a osobou, která znalecký posudek objednala.

Odměny lze zvýšit nebo krátit.

Odměnu lze **zvýšit**:

- a) Až o 20%, pokud vypracování znaleckého posudku je obtížné. Zvýšení odměny se musí patřičně odůvodnit.
- b) Až o 10%, pokud znalec dělá revizní znalecký posudek.
- c) Až o 50%, pokud bylo znalci uloženo vypracovat znalecký posudek v den pracovního volna, pracovního klidu nebo v noci.

Výše uvedená zvýšení znalečného lze slučovat. Využívejte možnosti zvýšení znalečného za znalecké posudky. Soud sám od sebe zvýšení znalečného nepřiznává.

Odměna se může samozřejmě přiměřeně **krátit**, jestliže úkon nebyl proveden řádně nebo ve stanovené lhůtě. Dále se odměna může krátit u často se opakujících jednoduchých znaleckých posudků až o 20 %.

Odměna se zvyšuje o částku odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je znalec povinen z odměny odvést podle jiného právního předpisu. Je-li odměna dohodnuta mezi osobou (osoba není orgánem státní moci) a znalcem, a pokud není ve smlouvě mezi znalcem a osobou, která znalecký posudek zadala, dohodnuto jinak, je v odměně zahrnuta i náhrada nákladů.

Znalecký posudek včetně vyúčtování zašle na soud, který jej ustanovil. Ten ho zašle účastníkům řízení, kteří se vyjádří ke znaleckému posudku a vyúčtování. Ty buď souhlasí a znalečné se proplatí nebo nesouhlasí a vnesou proti vyúčtování námitky, soud se s námitkami musí vypořádat v odůvodnění usnesení o odměně znalce. Ve vyúčtování u některých položek dávejte menší částky a vytvářejte více položek. Tyto položky se pak hůře krátí. Některé státní orgány hledí i na posudek podle objemu. Pokud má znalecký posudek jen několik málo stran, státní orgán, který znalce ustanovil, toto jistě využije ke zkrácení znalečného.

Lze-li očekávat náklady důkazu (znaleckého posudku), který účastník navrhl nebo který nařídil soud

o skutečnostech jím uvedených anebo v jeho zájmu, uloží předseda senátu tomuto účastníku, není-li osvobozen od soudních poplatků, aby před jeho provedením složil zálohu podle předpokládané výše nákladů, jinak nelze důkaz navrhovaný účastníkem provést, o tom musí být účastník poučen.

8. Hodnocení znaleckého posudku

Soud hodnotí důkazy vč. znaleckého posudku podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti, přihlíží ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci. Znalecký posudek se od ostatních důkazů liší tím, že soud nemůže ohodnotit věcnou správnost odborný závěrů. Soud se v tomto případě zaobírá přesvědčivostí znaleckého posudku, logickým odůvodněním jeho závěrů, souladem s ostatními provedenými důkazy a srozumitelným zodpovězením soudem zadaných otázek. Znalci nepřísluší právní hodnocení věci (vina/nevina), toto rozhodování přísluší soudci. Naopak soudci nepřísluší hodnocení odborných věcí, které přísluší znalci, proto je v řízení ustanoven znalec, který na odborné otázky odpovídá. A nakonec bych Vás chtěl upozornit na skutečnost, že podle nového §127a v zákoně č. 99/1963 Sb., v aktuálním znění, vyplývá povinnost mít ve znalecké doložce znaleckého posudku doplněnu větu ve smyslu: „Znalec si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku.“ Pokud tato věta ve znaleckém posudku chybí, soud jej hodnotí jako listinný důkaz, nikoliv jako znalecký posudek.

Poděkování

Za konzultace a korekci článku „Znalec a občanské soudní řízení“ bych chtěl poděkovat soudkyni Krajského soudu v Brně **JUDr. Kateřině Čuhelové**. Více k problematice postavení znalce v občanském soudním řízení naleznete v přednášce JUDr. Kateřiny Čuhelové, Znalecké dokazování I., pořádanou Právnickou fakultou Masarykovy university.

Zdroj: Literatura, zákony, vyhlášky a internetové stránky

- [1] Zákon č. 99/1963 Sb., občanskou soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- [2] Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.
- [3] Vyhláška č. 37/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.
- [4] Zákon č. 218/2011 Sb, změna zákona o soudních poplatcích a změna souvisejících zákonů.
- [5] Prezentace soudkyně krajského soudu JUDr. Kateřiny Čuhelové ze semináře Znalecké dokazování I.
- [6] Bradáč A., Kledus M., Krejčíř P. a kolektiv: Úvod do soudního znalectví, Akademické nakladatelství
CERM, Brno 2004, ISBN 80-7204-365-X.
- [7] <http://www.i-poradce.cz/SubPages/OtvorDokument/Clanok.aspx?idclanok=198&zor=1>

Zkratky

o.s.ř. – Občanský soudní řád

[Zpět na Znalectví - obecně](#)